

MAROSI GYULA
Álom, esetleg utószó

Álmaimban gyakran úszom. Legtöbbször valószínűleg tengerben, mert bár a víz sós ízét nem érzem, színe mutatja, tenger az: átlátszó, mint az üveg, kellő vastagságban megjelenítve az átláthatóság színét, a kék sejtelmű reményzöldet. Két-három méter mélyen úszom, s mivel nem érzem, hogy bármilyen áramlat sodorna, ebből tudom, védett, talán zárt öbölben lebegek. Alattam a víz, ahogy egyre mélyebb és tömörebb, elveszíti a fenti világ zöldjét, egyre határozottabban és sötétebben kék: a mosolygó búzavirágkék eléggé hirtelen ünnepélyes indigókékbe fordul, alatta, még lejjebb, megjelenik az újhaldas éjszakák csillagok világította égbékeje. Úgy kellene lennie, hogy az öböl mélységesen mély alja vaksötétbe vesszen, de ha magam alá nézek, gyerektenyér nagyságú, kissé ellipszis formájú vörös foltot látok: olyan szürkével árnyalt lángvörös, mint napnyugta után a felizzott felhők, benne kusza háló, amelynek ereiben pulzál egy sötétebb vörös árnyalat, talán vér, talán láva.

Nincs velem semmilyen felszerelés, semmiféle nyűg, mégsem gyötör a légszomj, és nem létezik semmiféle veszély, amelyre figyelnem kellene. Ezek az álmaimban való úszkálások nem megerőltető, nem érzem a vízszlop nyomását vagy hőmérsékletét, minden úgy jó, ahogy van: könnyedén, játékosan mozogok, a bennem feszülő erő morzsáit használva. Felettem, a víztükroön átdereng a napfény: tudom, ott egy más világ van, mehetek oda is, ha megkívánom, nem idegen, nem félelmetes, de jó itt lenni, elégedetté tesz a mozgás könnyű volta és főként a csend, a létezés szükséges mindentudás birtokában lévő hallgatás világa. Olykor előfordul, hogy halk énekszót hallok, lágy, bizakodó női hangon: szövegét nem értem, talán nincs is, csak dúdolás az egész, de amikor meghallok az ismerős és egyre ismerősebb selyemhangot, tomboló boldogság fog el, csapom magam erre-arra, és én is, valami hang nélküli, belső torokhangon, hosszan elnyúló, alig változó dallamot kezdek énekelni. A tenger mélyén messzire látok, körbe-körbe, amerre csak nézek, mint egy hajnali párát lebegtető hosszú mező közepén, látóteremben olykor ellibegnek más, sokszor furcsa formájú élőlények: nem zavarnak, de nem is keltik fel érdeklődésemet. Léteznek csak, cél és érdek nélkül, mint jómagam, nem tartozom velük semmiféle közösségbe. Emberi formák nem tűnnek fel soha.

Ha tényyszerűbb úszásokról álmodok, akkor mindig a Dunában úszom. A jól ismert, sokszor megjárt szakaszon, de álmaim Dunája lehet akár nagyon is különös folyó:

lehet széles, akár egy tengeröböl, éppen csak felderengve látom a túlsópartot, lassú, lusta folyású, vagy éppen óriás kavicsok közt tajtékot vetve vadul rohanó, lehet a partja alig látható, magasba szökő szikla, a leszakadt kövek éle akár a borotva, lehet indás, léggököket eresztett növényekkel kuzán benőtt lapos mocsár; a sodrás közepén ráérősen ereszkedve, itt is, ott is feltűnhetnek idegen városok, karsú, agyoncizellált tornyokkal körbevett, pompásan aranykupolásak, merev, sötét kötömbökből épült, késő őszidők ólmába dermedt szellempaloták; feltűnhetnek cölöpökön álló, pálmalevél fedélű kalyiba-gubancok, kihívóan önmotogató, tükörüveg felhőkarcolók; sodródhatnak vizén akár egy Titanicot elsüllyeszteni képes, szikrázó jéghegyek vagy fekete bivalycsordákat legeltető úszó szigetek, megjelenhetnek benne a vitorlás hajók tengerészeinek mesés szörnyei, lehet színe, illata, íze bármilyen, mégis: mindig valahogyan tudom, ez azért a Duna.

Most, kerek hatvanhatodik évem egyik éjszakáján úsztam először egy olyan folyóban, amelyet nem ismerem, és pontosan tudtam róla, ez nem a Duna. Vize sötét volt, oly feketén fedő sötét, hogy benne a centiméterekre elmerülő karomat sem láttam. Nem volt fenn a nap, de nem is volt éjszaka: valami furcsa derengésben úsztam, amelyben azért mindent pontosan láttam, mert a tárgyak kontúrajait gyenge, szívveréssel együtt lüktető, fluoreszkáló vonalak rajzolták ki. Belekóstoltam ismeretlen, sötét vizébe: sós volt, de nem olyan ízű, mint a tengerek, inkább mint a verejték, vagy még inkább a könnyek. Néhány pillanat múlva, miután a sós víz oldódott a nyálban, a meglepetéstől majdnem felkiáltottam: a nyelvem tövén érezni kezdtem, hogy ennek a víznek bukéja van! Fanyar és gyümölcséses, vastag íz, mint a kiváló vörösboroké, finom savakkal emelt... „ez az én vérem...”? Tudtam, hol kell partra érnem: a helyet egy félkörív alakú fénykapu jelölte ki, olyasféle rejtelmes tünemény, mint a szivárvány, bár színei nem voltak olyan tüzesek. Könnyedén úsztam, ráérősen, nem éreztem az idő sürgető jellegét, a sötét folyó sodra nem volt erős, sőt: a kezdeti szakaszon hosszú ideig mintha állóvízben úsztam volna, nem is éreztem, hogy fáradnék, talán kicsit még untam is az egészet. Valahol félút táján kellett nagyobb sebességre kapcsolnom, erővel bírható volt, de ezen a szakaszon jelentek meg az örvények: a víz felszínén semmi jel nem mutatott, hogy ott alattomos örvény kavargó, egyszer csak húzni kezdett lefelé, lehetetlen volt működésüket kiismerni. Ezeket a mélybe rántó fojtogatásokat túl lehetett élni, ha az ember nem esett pánikba, nem tartva jogosnak vagy kiérdemeltnek a fekete folyó szintje feletti helyzetét, nem kezdett el csápolni és rúgkapálni, nemcsak hiábavaló, de nevetséges dolog is lett volna, hanem kemény önfegyelmel beosztotta a tüdejében maradt kicsinyke

levegőt, s bízva magában és szerencséjében, kívárta, hogy jó mélyen, valahol a bűzös iszapú fenék közelében, ahol a szívóhatás már gyöngül, egy-két kemény húzással kitörhessen valamerre. Az örvényes szakaszon, vagy inkább attól kezdve, gyakorta előfordult, hogy evező karom valami puha, de merev tárgyba ütközött; máskor a hasam alatt úszott el valami, hideg, nyálkás felületével a bőrömhöz csapódva, olykor tempózó lábam rúgott bele

akaratlanul is gorombán valamibe: a víz mindent lefedő sötét volta miatt nem láthattam tényszerűen, hogy mik is ezek. Sokadszorra olyan sejtelmem támadt, hogy az örvényekbe fulladtak lebegő holttesteik. És hogy: nyilván ismerőseim, esetleg barátaim voltak, ha egyszer beléjük ütköztem. El kellett volna kapnom, kiemelni a sötét víz alól legalább egyet, belenézni az arcába, mondani szegénynek egy búcsúszt, de nem tettem, mert addigra már féltem. A harmadik örvényen voltam túl, és akár

sikeresek is érezhettem volna magam, de mégis féltem; féltem, ha megengedem magamnak a gyász adta lazítást, a következő örvény húzását megérezve összeroppanok, hisztériás leszek, pedig nyers erővel még bírnám, kapálózni és sikoltozni fogok, lemerülök, és beledöglöm, bele ebbe a rohadt, álnok vízbe! És nem leszek már másra jó, mint hogy az utánam jövők belém rúgjanak. Pedig messze még a túlpárt: s oda álmomban valamiért feltétlenül el kellett jutnom. Közben közönyösnek kellett maradnom a halál iránt, mint egy vadállatnak.

Mikor már egészen közel, néhány kőhajításnyira kerültem a parthoz, egy áramlásba értem, amely kezdett magával sodorni lefelé, egyre távolabb a fénykaputól. Sprintre kellett váltani a lötyögő mellúszást, keményen kellett hajtani, hogy a lesodró ár ellenében haladni tudjak. Viszonylag hamar beletaláltam a régi, ifjan megszerzett ritmusba, s mivel a mostanában mind gyakrabban kínzó térd- és vállízületi fájdalmak nem jelentkeztek, haladgattam hát, lassan, mint egy sóderrel megrakott uszály hegymenetben, miközben egyre csak dohogtam magamban, disznó módon van ez kitalálva, hogy épp a vég előtt kényszerüljek ennyire hajtani.

Egy víz alatti padba ütköztem, kitapogattam a kezemmel, majd felléptem rá, magas lehetett, mert felállva kötésig kiemelkedtem a vízből. Onnan már ki lehetett gyalogni a partra. Nem láttam a fénykaput, nem volt sehol, sem lejjebb, sem feljebb. A vízről nézve valamilyen érzelmi csalódás lehetett csupán. A parti homok durva szemcsés, szinte koptatott kőzúzalék, hideg és fekete, még a víznél is sötétebb, mint a lámpakorom, bokáig süppedtem

benne. A parton, fura mód, se fák, se bokrok, még egy árva fűszál sem, s ameddig szemem ellátott a derengő fényben, ezen a túlparton nem létezett más, csak végtelen koromsivatag. Fázni kezdtem. Figyeltem, de nem láttam semerre akár csak aprócska csillagpontú melegfényt hunyorogni, már a fluoreszkáló kontúrvo-nalakat sem, nem hallottam semmiféle hangot, még a folyó halk surranását vagy a durva homok percegését sem, és ez a csend nem hatott megnyugtatóan, cseppet

sem volt élvezetes, mint a tengermélyi úszkálások csendje, ez süket volt, végleges és végzetes, az állati módon kitörő, végső kétségbeesés utáni, olyan, mint amikor becsapódik a vasajtó azután, hogy elhurcolták az ember mellől a társát, hogy akasztani vigyék. Próbáltam kurjantani, de nem jött ki hang a torkomon. Próbáltam hangtalanul, magamban dúdolgatni, egyszerű, néhány hangon billegő dalocskát, de nem szólalt meg még a belső hang sem. Talpamon át egész testemre rákúszott a hideg, bőröm tapintása hűvös lett, mint a márványkőé, úgy éreztem, vérem hűl ki lassan. Mozdulnom kellett. Lépegettem erre-arra, nyomokat kerestem: hátha járt már rajtam kívül is más ezen a parton, talán fellelek valamiféle taposott ösvényt, ami csak vezet valahová. Nem, ezen a parton nem léteztek nyomok, visszanézve még az én, a homokban bokáig süllyedt talpaim után sem maradt nyom. A kriptahideg elérte a szívemet, és akkor belém hasított, éreztem, az utolsó emberi kétségbeesés: számomra már nem létezik senki, akit szerethetnék.

És akkor rájöttem, hogy a folyót, amelyet álmomban átúsztam, és tudtam róla, hogy nem a Duna, úgy hívják, hogy Styx.